

Counselors' Individual Counseling Practices and Their Perceptions of Their Efficiencies in These Practices¹

Mustafa PAMUK

Firat University

Taşkın YILDIRIM

Inonu University

Abstract:

The aim of this research is to analyze psychological counselors' practices of individual psychological counseling and their perception of competence in these practices. 344 psychological counselors constitute the participants of the research. Frequency, percentage, chi square statistics and content analysis were utilized in this research. According to the obtained results, it was found that a large majority of psychological counselors had counselling practice as a counselor during their education; most of them received feedback within the master-apprentice (supervision) relationship; most of them did individual counselling in their workplace; most of them perceived themselves as competent in doing individual counseling and most of them did not participate in training courses related to individual counselling. Also, in their suggestions for the improvement of individual psychological counselling, it was seen that counselors emphasized main themes such as Ministry of National Education (MNE), the University, School and Psychological counselor. Obtained findings were discussed in the light of the related body of literature and suggestions were made.

Keywords: Individual psychological counselling, perception of competence, supervision, psychological counselor

Inönü University
Journal of the Faculty of Education
Vol 17, No 2, 2016
pp. 01-20
DOI: 10.17679/iuefd.17275647

Received : 30.06.2014
Revision1 : 27.12.2015
Accepted : 29.04.2016

Suggested Citation

Pamuk, M. & Yıldırım, T. (2016). Counselors' Individual Counseling Practices and Their Perceptions of Their Efficiencies in These Practices, *Inonu University Journal of the Faculty of Education* , 17(2), 01-20. DOI: 10.17679/iuefd.17275647

¹ This article is based on master thesis, prepared by Mustafa PAMUK, under the supervision of Asst. Prof.Taşkın YILDIRIM

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Societies in the 21st century, while continuing to develop their technologies, brought supporting expert groups to the fore as a necessity that takes the individual as the basis in order to help individuals recover their mental distress. The psychological counselor is among this group of supporting experts. These experts provide professional help to individuals through their preventive, healer and improver functions. These services, which are provided by psychological counselors within this professional support relationship, generally appear before us as psychological counselling and guidance services. Today, psychological counselling is one of the support professions accepted by our society. Psychological counselling support is sustained in schools, which generally have the highest members of the profession in our country. Furthermore, psychological counselling service is also actively provided in the spheres of industry, health, justice, social service, security and military.

In all practices of psychological counseling, one of the most important elements of the therapeutic process is the psychological counselling. The psychological counselor is the person expert on the abilities to provide the necessary support (Voltan-Acar, 2001). The fact that psychological counselors are in such a significant position for the society imposes certain responsibilities for psychological counselors, while at the same time expressing their importance in the society. Their foremost responsibility is to provide counselling service in the name of effective support for their counselees. The primary subject necessary for an effective counselling is the competence of counselors on practices. Considering the competence of psychological counselors in practices, Özgüven (1990) claims that practice of students in psychological counselling is insufficient. There are also findings regarding the incompetence in the performance of psychological counselors working at schools (Aydemir-Sevim ve Hamamcı, 1999; Özyürek ve Kılıç-Atıcı, 2002).

Purpose

It is believed that this study will make crucial contributions in the areas of psychological counselling and guidance, since there are only a few studies conducted on the practices of psychological counselling and perceptions of competence regarding these practices. Because psychological counselling practices and perceptions of competence regarding these practices are this important, this subject is researched and through the findings of this research, it is aimed to present psychological counselling practices of psychological counselors and their perceptions regarding these practices.

Method

This research is designed as a model of descriptive survey, which involves both qualitative and quantitative- the latter being more dominant- research (mixed methods). In this research, individual counselling practices of psychological counselors and their perceptions regarding their competence on these practices were presented through a questionnaire. 711 psychological counselors working in the regions of East Anatolia (Elazığ and Malatya) and Central Anatolia (Karaman and Konya) constitute the universe of this research, in line with the permission obtained from the Ministry of National Education in the 2011-2012 academic year. Evaluating the data obtained in this research, descriptive statistics (frequency, percentage) were used for the independent variables (gender, working periods in the profession, education levels) in the first section of the questionnaire that is a measurement tool. Also, chi square statistics were used to determine whether there is a significant relationship between independent variables in the first section and questions in the questionnaire. Furthermore, content analysis was used for explaining the suggestions of counselors about individual counselling.

Findings

1. When the practice of counselling of counselors as a counselors during their education was analyzed in relation to the variables of gender, education level and period of working in the profession, it was found that most of the psychological counselors had practice as "counselors".
2. When the feedback that psychological counselors receive within the master-apprentice relationship was analyzed in relation to the variables of gender, period of working in the profession and education level, it was observed that a majority of the psychological counselors receive feedback within the master-apprentice relationship. A significant difference was found when the feedback psychological counselors receive on

practice within the master-apprentice relationship was considered in relation to the period of working in the profession. It is seen that psychological counselors, who have been working for 1-10 years, receive feedback at a higher rate within the master-apprentice relationship than those who have been working in the profession for 11 years and more.

3. When psychological counselors' participation in any training (extracurricular; private or in service trainings) on individual psychological counseling practice was analyzed in relation to the variables of gender, period of working in the profession and education level, a significant difference was found. Accordingly, the rate of male psychological counselors' participation in trainings concerning the practice of individual psychological counseling is higher than the rate of female psychological counselors' participation. It was seen that the rate of graduate level counselors' participation in any (extracurricular) training on individual psychological counseling practices was higher than those counselors with undergraduate degrees.

4. When doing individual counselling of counselors in their workplaces was analyzed in accordance with the variables of gender, period of working in the profession and education level, it was found that a majority of the psychological counselors did individual counselling in their workplaces.

5. When individual psychological counselors' perceptions of competence were considered in line with the variables of gender, period of working in the profession and education level, it was seen that a majority of psychological counselors perceived themselves as competent in individual counselling.

Also, in their suggestions for the improvement of individual psychological counselling, it is seen that psychological counselors emphasize certain main themes such as Ministry of National Education (MNE), the University, School and Psychological counselor.

Discussion & Conclusion

The findings of the research are as follows: a large majority of counselors had counselling practice as counselors during their education; most of them received feedback within a master-apprentice relationship (supervision); most of them did individual counselling in their workplaces; most of them perceived themselves as competent in doing individual counselling and most of them did not participate in training programs on individual counselling. However, in the data obtained from this research, it was also found that a certain rate of participants did not have counselling practice as counselors during their education, while not receiving any feedback within the master-apprentice relationship (supervision). These conditions are striking and thought-provoking for psychological counselling, which practice is important.

Psikolojik Danışmanların Bireysel Psikolojik Danışma Uygulamaları ve Bu Uygulamalardaki Yeterliklerine İlişkin Algıları²

Mustafa PAMUK

Fırat Üniversitesi

Taşkın YILDIRIM

İnönü Üniversitesi

Öz

Bu araştırmanın amacı, psikolojik danışmanların bireysel psikolojik danışma uygulamalarını ve bu uygulamalardaki yeterlik algılarını incelemektir. Araştırmanın katılımcılarını 344 psikolojik danışman oluşturmaktadır. Araştırmada frekans, yüzde, ki kare istatistiği ile içerik analizi kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre psikolojik danışmanların büyük çoğunluğunun danışman olarak yaşantı geçirdikleri; çoğunluğunun usta-çırak ilişkisi (süpervizyon) içinde dönüt aldıkları; çoğunluğunun çalıştıkları kurumda bireysel psikolojik danışma yaptıkları; çoğunluğunun bireysel psikolojik danışma yapmada kendilerini yeterli olarak algıladıkları ve çoğunluğunun bireysel psikolojik danışmaya ilişkin eğitimlere katılmadıkları bulunmuştur. Ayrıca psikolojik danışmanlar bireysel psikolojik danışmanın daha iyi yapılabilmesine ilişkin önerilerinde Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), Üniversite, Okul ve Psikolojik Danışman ana temalarına vurgu yaptıkları bulunmuştur. Elde edilen sonuçlar ilgili alanyazın ışığında tartışılmış ve önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Bireysel psikolojik danışma, yeterlik algısı, süpervizyon, psikolojik danışman

İnönü Üniversitesi
Eğitim Fakültesi Dergisi
Cilt 17, Sayı 2, 2016
ss. 01-20
DOI: 10.17679/iuefd.17275647

Gönderim Tarihi : 30.06.2014
1. Düzeltme : 27.12.2015
Kabul Tarihi : 29.04.2016

Önerilen Atf

Pamuk, M. ve Yıldırım (2016). Psikolojik Danışmanların Bireysel Psikolojik Danışma Uygulamaları ve Bu Uygulamalardaki Yeterliklerine İlişkin Algıları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(2), 01-20.
DOI:10.17679/iuefd.17275647

² Bu makale Yrd.Doç. Dr. Taşkın YILDIRIM danışmanlığında, Mustafa PAMUK tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinden çıkarılmıştır.

GİRİŞ

21.yy'da toplumlar, teknolojilerini geliştirmeye devam ederken bir gereklilikten doğan, bireyi temel alan ve bireylerin içinde bulunduğu ruhsal sıkıntılardan kurtulmalarına yardım etmek için yardım edici bazı uzman grupları öne çıkarmışlardır. Bu uzman yardım edici gruptan biri psikolojik danışmanlardır. Bu uzmanlar koruyucu, önleyici, iyileştirici ve geliştirici işlevleri ile bireylere profesyonel yardım sunmaktadırlar. Psikolojik danışmanların bu profesyonel yardım ilişkisinde sundukları hizmetler genel olarak psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Günümüzde psikolojik danışmanlık, toplumumuz tarafından kabul gören yardım mesleklerinden biridir. Psikolojik danışma yardımı, ülkemizde genel olarak meslek elemanlarının en fazla bulunduğu kurumlar olan okullarda sürdürülmekle beraber endüstri, sağlık, adalet, sosyal hizmet, emniyet ve askeri alanlarda da psikolojik danışma hizmeti etkin bir şekilde verilmektedir.

Gibson ve Mitchell (1981)'e göre psikolojik danışma, bireylerin gelişimi, uyumu, problem çözme ve karar verme gereksinimlerine odaklanan, birebir yapılan bir yardım ilişkisidir. Yıldırım'a (2010) göre psikolojik danışma süreci, bireyi ve yaşamı anlamaya ve anlamlandırmaya yardım sürecidir. Tüm psikoterapi/psikolojik danışma uygulamalarının amacı danışanların farkındalık geliştirmeleridir. Bilimsel ve profesyonel bu yardım sürecinde danışanlardan beklenen; kendilerini ve yaşamlarını, yapabileceklerini ve yapamayacaklarını, olanaklı olan ile imkansız farklı bir ortamda farklılık oluşturacak şekilde gözden geçirmek için başlattıkları motivasyonu ve cesaretlerdir.

Bütün psikolojik danışma uygulamalarında terapötik sürecin en önemli unsurlarından birisi psikolojik danışmandır. Psikolojik danışman gerekli yardım etme becerileri konusunda uzmanlaşmış kişidir (Voltan-Acar, 2001). Psikolojik danışmanların toplum için bu denli önemli bir konumda olması psikolojik danışmanların önemini ifade etmekle beraber psikolojik danışmanlara bir takım sorumluluklar yüklemektedir. Bu sorumlulukların basında ise kendilerine gelen danışanlara etkili bir şekilde yardım etmek adına danışma yapmak gelmektedir. Etkili danışma için gerekli olan en önemli konuların basında ise danışmanların uygulamaya ilişkin yeterlikleri gelmektedir. Ülkemizde psikolojik danışma uygulamalarında yeterliklere ilişkin durum incelendiğinde; Özgüven (1990) psikolojik danışma öğrencilerinin uygulama yaşantılarının yetersiz olduğunu dile getirmiştir. Okullarda görev yapan psikolojik danışmanların performanslarında yetersiz olduklarına yönelik bulgular elde edilmiştir (Aydemir-Sevim ve Hamamcı, 1999; Özyürek ve Kılıç-Atıcı, 2002). Psikolojik danışmanların yeterliklerini etkileyen birçok faktör vardır. Bu faktörlerden birisi, danışmanların lisans ve lisansüstü eğitimleri sırasında teorik derslerin yanında psikolojik danışma uygulamasına ilişkin geçirdikleri yaşantılar (bireysel ve grupla psikolojik danışma) ve bu yaşantılara ilişkin süpervizyon eğitimidir. Psikolojik danışman olmak isteyen öğrencilere eğitimleri sırasında sunulması gereken olanaklardan birisi süpervizyondur (Dye ve Borders, 1990). Danışman eğitimcilerinin ve süpervizörlerin, yeterliğe sahip danışman yetiştirme sorumlulukları vardır. Bunun yanında danışmanların ve eğitim alan danışmanların da kendi gelişimlerini değerlendirmeleri ve yeterliklerini sürekli olarak artırma sorumlulukları vardır (Swank, 2010). Becerikli olma ile sonuç arasındaki ilişki göz önünde tutulursa, psikolojik danışman eğitimcilerinin, her bir öğrencinin beceri düzeyini değerlendirme sorumluluğu vardır; öğrencileri sınırlı becerilerle mezun etmek, danışanların ihtiyaç duydukları hizmetleri almamaları sonucunu doğurur (Whiston & Cooker, 2000). Psikolojik danışmanların uyguladığı becerilerde öğrencilerin kendilerini yetkin hissedebilmeleri için gözetim altında bu becerileri uygulama fırsatı elde etmeleri gereklidir (Özyürek, 2009).

Türkiye' de psikolojik danışman eğitimiyle ilgili tartışmalar yapılmaktadır. Kuzgun (2000), daha nitelikli ve verimli bir hizmet verilebilmesi gerektiğini ve bunun için lisans düzeyindeki eğitimin çok uygun olmadığını belirtmektedir. Kepçeoğlu'na (1981) göre ise psikolojik danışma ve rehberlik alanında uzmanlık eğitimi almış olan elemanlarımızın yetişmeleri yeterli sayılmamaktadır. Yeterli olmayan elemanların uzman olarak okullara atanması, sakıncalı olmakta; hatta bu elemanlar, alana zarar verebilmektedir.

Cormier (1990), mezun olduktan sonra da psikolojik danışmanların mesleği sürdürürken eğitilmelerinin gerekli olduğunu ve böylesi bir eğitim için üç temel eğitim programının danışmanların eğitiminde harmanlanması gerektiğini ileri sürmektedir. Bu eğitim programları 1) insan ilişkilerinde beceri eğitimi programı, 2) kişiler arası ilişkilerin temel özellikleri, 3) mikro danışmanlık becerileri olmak üzere gruplandırılmıştır. Psikolojik danışmanların hem hizmet içi eğitimlerinde hem de şimdiki ve gelecekteki başarıları için insan ilişkileri ve danışma becerileri eğitimine önem verildiği görülmektedir. Ayrıca Hamamcı, Oskargil-Göktepe ve İnanç'a (2004) göre yeni yayınları takip eden, gelişmeleri izleyen, hizmet içi eğitim programlarına katılan ya da zorlandığı durumlarda uzmanlara başvuran ve onlardan yardım alan psikolojik danışmanların gerçekleştirdiği rehberlik hizmetlerin etkililiği daha da artabilir.

Kuzgun'a (1997) göre danışmanların okullarda asıl rolleri ile bağdaşmayan bürokratik işler yapmaya zorlanmaları, çok kere asıl fonksiyonlarını yerine getirememelerinden kaynaklanmaktadır. Ne yapacağını iyi bilmeyen, alanında gerekli bilgi ve beceriler yeterince edinememiş olan danışmanlar gerçek rol ve işlevlerini

çevrelerine kabul ettirmede başarısız olduklarından yöneticilerin kendilerine verdikleri işleri yapmakta kolaylık ve rahatlık bulmaktadırlar. Bu tür görev algısı kişinin mesleğinde ilerlemesine olanak vermediği gibi, danışmanlık rolü hakkında yanlış bir anlayışın güçlenmesine de yol açmaktadır.

Psikolojik danışmanların psikolojik danışma uygulamaları ve bu uygulamalara ilişkin yeterlik algıları üzerine yapılan çalışmaların az olması nedeniyle bu çalışmanın psikolojik danışma ve rehberlik alanına önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Psikolojik danışmanların psikolojik danışma uygulamaları ve bu uygulamalara ilişkin yeterlik algılarının bu denli önemli olduğundan bu konu araştırılmış ve araştırmadan elde edilen bulgularla, psikolojik danışmanların psikolojik danışma uygulamaları ve bu uygulamalara ilişkin algılarının ortaya konulması amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, örnekleme oluşturan psikolojik danışmanların özellikleri, araştırmada kullanılan veri toplama aracı ve verilerin analizi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

Araştırma Modeli

Bu araştırma, nicel araştırma ağırlıklı olmak üzere nitel araştırmayı da içine alan (karma araştırma) betimsel tarama modeli olarak tasarlanmıştır. Karma araştırma; tek bir çalışma ya da çalışmalar dizisindeki aynı temel olgulara ilişkin nitel ve nicel veriler toplamayı, onları analiz etmeyi ve yorumlamayı içermektedir (Leech ve Onwuegbuzie, 2007). Araştırmada psikolojik danışmanların bireysel psikolojik danışma uygulamaları ve bu uygulamalardaki yeterliklerine ilişkin algıları, oluşturulan anketle ortaya konmuştur.

Katılımcılar

Araştırmanın evrenini, 2011-2012 Eğitim-Öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığı'ndan alınan izinle Doğu Anadolu (Elazığ ve Malatya) ve İç Anadolu (Karaman ve Konya) Bölgelerinde görev yapan 711 psikolojik danışman oluşturmaktadır. Araştırma için Doğu (Elazığ ve Malatya) ve İç (Karaman ve Konya) Anadolu Bölgeleri'nin seçilme nedeni ise araştırmaya katılacak psikolojik danışmanlara, yazarlar tarafından ulaşılmalarının kolay olmasıdır. Araştırmada tüm evrene ulaşılmaya çalışıldığı için herhangi bir örnekleme yöntemine başvurulmamıştır. Veri toplama aracı psikolojik danışmanlara öncelikle sanal ortamda sunulmuş; daha sonra ise yazarlar tarafından izni alınan okullardaki danışmanlardan sanal olarak anketi doldurmaya anket kağıt-kalem şeklinde yüz yüze sunulmuştur. Veri toplama aracına eksiksiz yanıt veren 344 psikolojik danışman çalışma kapsamında değerlendirilmiştir. Araştırmaya katılan psikolojik danışmanların yaş ortalaması 29,7 (Ss=5,1)'dir.

Araştırmaya katılan 344 psikolojik danışmanın 182'si (%52,9) kadın, 162'si (%47,1) erkektir. 344 psikolojik danışmanın 277'si (%80,5) 1-10 yıl, 67'si (%19,5) 11 ve üstü yıllık süreyle mesleklerini sürdürmektedirler. Ayrıca 344 psikolojik danışmanın 262'i (%76,2) lisans düzeyinde, 82'si (%23,8) ise lisansüstü düzeyde eğitime sahiptirler.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada psikolojik danışmanların bireysel psikolojik danışma uygulamalarına ve bu uygulamalardaki kendi yeterliklerine ilişkin algılarını belirlemek amacıyla yazarlar tarafından anket oluşturulmuştur. Bu anket hazırlanırken;

1. Öğretim üyelerinden oluşan uzman görüşleri alınmıştır (Psikolojik danışma ve rehberlik alanında, bir profesör, üç yardımcı doçent).
2. YÖK tez veri tabanı ile ProQuest tez veri tabanındaki ilgili tezler incelenmiştir.
3. CACREP Standarts (2009) kitapçığı incelenmiştir.
4. Veri toplama aracı, MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü uzmanları tarafından da incelenmiştir.

Verilerin Analizi

Bu çalışmada, elde edilen veriler değerlendirilirken ölçme aracı olan anketin birinci bölümünde yer alan bağımsız değişkenler için (cinsiyet, meslekteki çalışma süreleri, eğitim düzeyleri) betimsel istatistik hesaplamaları (frekans, yüzde) yapılmıştır. Ayrıca birinci bölümde yer alan bağımsız değişkenlerin anketteki sorularla aralarında anlamlı ilişki olup olmadığını belirlemek için ki kare istatistiği kullanılmıştır. Ki kare testinde serbestlik derecesinin birden büyük ($sd > 1$) olduğu durumlarda, beklenen değeri 5'ten küçük

gözenek sayısı %20'i asan durumlarda, ilgili satır veya sütunun düzeylerinde, mantıklı ise birleştirme yapılır (Büyükoztürk, 2008:148). Bu araştırmada bu şekilde olan durumlarda birleştirme tekniği kullanılmıştır. Ayrıca ankette sorulan açık uçlu sorunun analiz edilmesinde içerik analizi kullanılmıştır.

BULGULAR

Bu kısımda psikolojik danışmanların bireysel psikolojik danışma uygulamaları ve bu uygulamalara ilişkin yeterlik algılarının incelenmesine ilişkin nicel sonuçlar, psikolojik danışmanların bireysel psikolojik danışmanın daha iyi yapılabilmesine ilişkin önerilerinin nitel analiz sonuçları yer almaktadır.

3.1. Nicel verilere ilişkin sonuçlar

Tablo 1. Cinsiyete ilişkin bulgular

Soru 1. Bireysel psikolojik danışma uygulama dersini alırken, "Danışman" olarak uygulama yaptınız mı?

Cinsiyet	Evet		Hayır		Toplam		
	f	%	f	%	f	%	
Erkek	162	89	20	11	182	100	
Kadın	138	85,2	24	14,8	162	100	
Toplam	300	87,2	44	12,8	344	100	
		$\chi^2=1,125$		Sd=1		p=.289	

Soru 2. Bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin usta-çırak ilişkisi içinde dönüt aldınız mı?

Cinsiyet	Evet		Hayır		Toplam		
	f	%	f	%	f	%	
Kadın	133	73,1	49	26,9	182	100	
Erkek	112	69,1	50	30,9	162	100	
Toplam	245	71,2	99	28,8	344	100	
		$\chi^2=.650$		Sd=1		p=.420	

Soru 3. Çalıştığınız kurumda sizce bireysel psikolojik danışma ne derece gereklidir?

Cinsiyet	Hiç gerekli değil		Çok az gerekli		Kısmen gerekli		Gerekli		Çok gerekli		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kadın	13	7,1	32	17,6	86	47,3	51	28	182	100		
Erkek	13	8	30	18,5	71	43,8	48	29,6	162	100		
Toplam	26	7,6	62	18	157	45,6	99	28,8	344	100		
		$\chi^2=.427$		Sd=3		p=.935						

Soru 4. Bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin (ders harici) herhangi bir eğitime (özel veya hizmet içi eğitim vb) katıldınız mı?

Cinsiyet	Evet		Hayır		Toplam		
	f	%	f	%	f	%	
Kadın	63	34,6	119	65,4	182	100	
Erkek	73	45,1	89	54,9	162	100	
Toplam	136	39,5	208	60,5	344	100	
		$\chi^2=3,193$		Sd=1		p=.048*	

Soru 5. Çalıştığınız kurumda bireysel psikolojik danışma yapar mısınız?

Cinsiyet	Evet		Hayır		Toplam		
	f	%	f	%	f	%	
Kadın	158	86,8	24	13,2	182	100	
Erkek	144	88,9	18	11,1	162	100	
Toplam	302	87,8	42	12,2	344	100	
		$\chi^2=.345$		Sd=1		p=.557	

Soru 6. Psikolojik danışma uygulamasında ne derece yeterli olduğunuzu düşünüyorsunuz?*

	Hiç yeterli değilim		Çok az yeterliyim		Kısmen yeterliyim		Yeterliyim		Çok yeterliyim		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kadın			13	8,3	55	35,3	86	53,8	4	2,6	158	100
Erkek			8	5,5	40	27,4	84	58,9	12	8,2	144	100
Toplam			21	7	95	31,5	170	56,3	16	5,3	302	100
			$\chi^2=7,259$		Sd=3		p=.064					

* Sadece bireysel psikolojik danışma yapan danışmanlar dikkate alınmıştır.

Tablo 1'deki soru 1'de görüldüğü gibi, psikolojik danışmanların danışma uygulama dersini alırken "danışman" olarak uygulama yapma durumları danışmanların cinsiyetlerine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2 = 1,125$; $p > .05$). Ancak soru 1'deki sonuçlara göre hem erkek hem de kadın danışmanların büyük çoğunluğunun bireysel psikolojik danışma uygulama dersini alırken danışman olarak uygulama yaptıkları görülmektedir.

Tablo 1'deki soru 2'de görüldüğü gibi, psikolojik danışmanların bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin usta-çırak ilişkisi içinde dönüt alma durumları danışmanların cinsiyetlerine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2 = .650$; $p > .05$). Ancak soru 2'deki sonuçlara göre hem erkek hem de kadın danışmanların büyük çoğunluğunun bireysel psikolojik danışma uygulama dersini alırken usta-çırak ilişkisi içinde dönüt aldıkları görülmektedir. Psikolojik danışmanların yaklaşık %29'unun dönüt almaması dikkat çekicidir.

Tablo 1'deki soru 3'te görüldüğü gibi, psikolojik danışmanların çalıştıkları kurumlarda bireysel psikolojik danışmanın gerekliliğine ilişkin görüşleri psikolojik danışmanların cinsiyetlerine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2 = .427$, $p > .05$). Bu soruda, beklenen değeri 5'ten küçük olan gözenek sayısının toplam gözenek sayısının %20'si olduğundan, "hiç gerekli değil" seçeneği "çok az gerekli" seçeneğine aktarılarak analiz edilmiştir. Ancak soru 3'teki sonuçlara göre hem erkek hem de kadın danışmanların büyük çoğunluğunun çalıştıkları kurumda bireysel psikolojik danışmanın gerekli olduğunu düşünmektedirler.

Tablo 1'deki soru 4'te görüldüğü gibi, psikolojik danışmanların bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin (ders harici) herhangi bir eğitime (özel veya hizmet içi eğitim vb) katılma durumları, psikolojik danışmanların cinsiyetlerine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($\chi^2 = 3.193$; $p < .05$). Bu anlamlı farklılığa göre erkek psikolojik danışmanların bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin eğitimlere katılma oranları (%45,1), kadın psikolojik danışmanların katılma oranlarından (%34,6) daha fazladır. Ancak soru 4'teki sonuçlara göre psikolojik danışmanların çoğunluğunun (%60,5) bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin herhangi bir eğitime katılmadıkları görülmektedir.

Tablo 1'deki soru 5'te görüldüğü gibi, psikolojik danışmanların çalıştıkları kurumda bireysel psikolojik danışma yapma durumları, psikolojik danışmanların cinsiyetlerine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2 = .345$; $p > .05$). Ancak soru 5'teki sonuçlara göre hem erkek hem de kadın danışmanların büyük çoğunluğunun çalıştıkları kurumda bireysel psikolojik danışma yaptıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 1'deki soru 6'da görüldüğü gibi, psikolojik danışmanların bireysel psikolojik danışma uygulamasında kendilerini yeterli bulmaları psikolojik danışmanların cinsiyetlerine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2 = 7,259$; $p > .05$). Bu soruda, beklenen değeri 5'ten küçük olan gözenek sayısının toplam gözenek sayısının %20'i olduğundan, "hiç yeterli değilim" seçeneği "çok az yeterliyim" seçeneğine aktarılarak analiz edilmiştir. Ancak soru 6'da hem kadın hem erkek danışmanların yarıdan fazlası kendilerini bireysel psikolojik danışmada yeterli gördüklerini belirtmişlerdir.

Tablo 2. Kıdem durumuna ilişkin bulgular

Soru 1. Bireysel psikolojik danışma uygulama dersini alırken, "Danışman" olarak uygulama yaptınız mı?											
Kıdem	Evet		Hayır		Toplam						
	f	%	f	%	f	%					
1-10 yıl	251	90,6	26	9,4	277	100					
11 yıl ve üstü	49	73,1	18	26,9	67	100					
Toplam	300	87,2	44	12,8	344	100					
		$\chi^2=14,777$		Sd=1		p=.000*					

Soru 2. Bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin usta-çırak ilişkisi içinde dönüt aldınız mı?											
Kıdem	Evet		Hayır		Toplam						
	f	%	f	%	f	%					
1-10 yıl	207	74,7	70	25,3	277	100					
11 yıl ve üstü	38	56,7	29	43,3	67	100					
Toplam	245	71,2	99	28,8	344	100					
		$\chi^2=8.540$		Sd=1		p=.003*					

Soru 3. Çalıştığınız kurumda sizce bireysel psikolojik danışma ne derece gereklidir?													
Kıdem	Hiç gerekli değil		Çok az gerekli		Kısmen gerekli		Gerekli		Çok gerekli		Toplam		
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
1-10 yıl			21	7,6	49	17,7	129	46,6	78	28,2	277	100	
11 yıl ve üstü			5	7,5	13	19,4	28	41,8	21	31,3	67	100	
Toplam			26	7,6	62	18	157	45,6	99	28,8	344	100	
		$\chi^2=.549$		Sd=3		p=.908							

Soru 4. Bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin (ders harici) herhangi bir eğitime (özel veya hizmet içi eğitim vb) katıldınız mı?											
Kıdem	Evet		Hayır		Toplam						
	f	%	f	%	f	%					
1-10 yıl	107	38,6	170	61,4	277	100					
11 yıl ve üstü	29	43,3	38	56,7	67	100					
Toplam	136	39,5	208	60,5	344	100					
		$\chi^2=.489$		Sd=1		p=.484					

Soru 5. Çalıştığınız kurumda bireysel psikolojik danışma yapar mısınız?											
Kıdem	Evet		Hayır		Toplam						
	f	%	f	%	f	%					
1-10 yıl	243	87,7	34	12,3	277	100					
11 yıl ve üstü	59	88,1	8	11,9	67	100					
Toplam	302	87,8	42	12,2	344	100					
		$\chi^2=.006$		Sd=1		p=.940					

Soru 6. Psikolojik danışma uygulamasında ne derece yeterli olduğunuzu düşünüyorsunuz?*													
Kıdem	Hiç yeterli değilim		Çok az yeterliyim		Kısmen yeterliyim		Yeterliyim		Çok yeterliyim		Toplam		
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
1-10 yıl					91	37,4	138	56,8	14	5,8	243	100	
11 yıl ve üstü					23	42,4	32	54,2	4	3,4	59	100	
Toplam					114	38,4	170	56,3	18	4,3	302	100	
		$\chi^2=.859$		Sd=2		p=.651							

* Sadece bireysel psikolojik danışma yapan danışmanlar dikkate alınmıştır.

Tablo 2'deki soru 1'de görüldüğü gibi, psikolojik danışmanların danışma uygulama dersini alırken danışman olarak uygulama yapma durumları danışmanların meslekte çalışma sürelerine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($\chi^2=14.777$; $p<.05$). Bu anlamlı farklılığa göre meslekte 1-

10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanların (%90,6), 11 yıl ve üstü çalışan psikolojik danışmanlara (%73,1) göre daha yüksek oranda danışman olarak yaşantı geçirdikleri görülmektedir.

Tablo 2'deki soru 2'de görüldüğü gibi, psikolojik danışmanların bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin usta-çırak ilişkisi içinde dönüt alma durumları danışmanların meslekte çalışma sürelerine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($\chi^2 = 8.540$; $p < .05$). Bu anlamlı farklılığa göre meslekte 1-10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanların (%74,7), 11 yıl ve üstü çalışan psikolojik danışmanlara (%56,7) göre bireysel danışma uygulamalarına ilişkin usta-çırak ilişkisi içinde dönüt alma oranlarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 2'deki soru 3'te görüldüğü gibi, psikolojik danışmanların çalıştıkları kurumlarda bireysel psikolojik danışmanın gerekliliğine ilişkin görüşleri psikolojik danışmanların meslekte çalışma sürelerine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2 = .549$; $p > .05$). Bu soruda, beklenen değeri 5'ten küçük olan gözenek sayısının toplam gözenek sayısının %20'si olduğundan, "hiç gerekli değil" seçeneği "çok az gerekli" seçeneğine aktarılarak analiz edilmiştir. Ancak tablo 2'deki soru 3'ün sonuçlarına göre meslekte hem 1-10 yıl arası çalışan hem de 11 yıl ve üstü çalışan danışmanların büyük çoğunluğunun çalıştıkları kurumda bireysel psikolojik danışmanın gerekli olduğunu düşünmektedirler.

Tablo 2'deki soru 4'te görüldüğü gibi, psikolojik danışmanların bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin (ders harici) herhangi bir eğitime (özel veya hizmet içi eğitim vb) katılma durumları, psikolojik danışmanların meslekte çalışma sürelerine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2 = .489$; $p > .05$). Ancak tablo 2'deki soru 4'ün sonuçlarına göre meslekte hem 1-10 yıl arası çalışan hem de 11 yıl ve üstü çalışan danışmanların çoğunluğunun bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin (ders harici) herhangi bir eğitime katılmadıkları görülmektedir.

Tablo 2'deki soru 5'te görüldüğü gibi, psikolojik danışmanların çalıştıkları kurumda bireysel psikolojik danışma yapma durumları, psikolojik danışmanların meslekte çalışma sürelerine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2 = .006$; $p > .05$). Ancak tablo 2'deki soru 5'in sonuçlarına göre meslekte hem 1-10 yıl arası çalışan hem de 11 yıl ve üstü çalışan danışmanların çoğunluğunun çalıştıkları kurumda bireysel psikolojik danışma yaptıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 2'deki soru 6'da görüldüğü gibi, psikolojik danışmanların bireysel psikolojik danışma uygulamasında kendilerini yeterli bulmaları psikolojik danışmanların meslekte çalışma sürelerine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2 = 7,259$; $p > .05$). Bu soruda, beklenen değeri 5'ten küçük olan gözenek sayısının toplam gözenek sayısının %20'sini aştığından (%40), "hiç yeterli değilim" seçeneği ile "çok az yeterliyim" seçeneği "kısmen yeterliyim" seçeneğine aktarılarak analiz edilmiştir. Ancak tablo 2'deki soru 6'da meslekte hem 1-10 yıl arası çalışan hem de 11 yıl ve üstü çalışan danışmanların yarıdan fazlası kendilerini bireysel danışmada yeterli gördüklerini belirtmişlerdir.

Tablo 3. Eğitim durumlarına ilişkin bulgular

Soru 1. Bireysel psikolojik danışma uygulama dersini alırken, "Danışman" olarak uygulama yaptınız mı?							
Eğitim Durumu	Evet		Hayır		Toplam		
	f	%	f	%	f	%	
Lisans	228	87	34	13	262	100	
Lisansüstü	72	87,8	10	12,2	82	100	
Toplam	300	87,4	44	12,6	344	100	
		$\chi^2 = .034$	Sd=1	p=.853			
Soru 2. Bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin usta-çırak ilişkisi içinde dönüt aldınız mı?							
Eğitim Durumu	Evet		Hayır		Toplam		
	f	%	f	%	f	%	
Lisans	186	71	76	29	262	100	
Lisansüstü	59	72	23	28	82	100	
Toplam	245	71,5	99	28,5	344	100	
		$\chi^2 = .028$	Sd=1	p=.867			

Soru 3. Çalıştığınız kurumda sizce bireysel psikolojik danışma ne derece gereklidir?

	Hiç gerekli değil		Çok az gerekli		Kısmen gerekli		Gerekli		Çok gerekli		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Lisans			23	8,8	49	18,7	120	45,8	70	26,7	262	100
Lisansüstü			3	3,7	13	15,9	37	45,1	29	35,4	82	100
Toplam			26	7,1	62	18,5	157	45,5	99	28,9	344	100

$$\chi^2=4,077 \quad Sd=3 \quad p=.253$$

Soru 4. Bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin (ders harici) herhangi bir eğitime (özel veya hizmet içi eğitim vb) katıldınız mı?

Eğitim Durumu	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Lisans	90	34,4	172	65,6	262	100
Lisansüstü	46	56,1	36	43,9	82	100
Toplam	136	39,5	208	60,5	344	100

$$\chi^2=12,355 \quad Sd=1 \quad p=.000*$$

Soru 5. Çalıştığınız kurumda bireysel psikolojik danışma yapar mısınız?

Eğitim Durumu	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Lisans	230	87,8	32	12,2	262	100
Lisansüstü	72	87,8	10	12,2	82	100
Toplam	302	87,8	42	12,2	344	100

$$\chi^2=.000 \quad Sd=1 \quad p=.996$$

Soru 6. Psikolojik danışma uygulamasında ne derece yeterli olduğunuzu düşünüyorsunuz?*

	Hiç yeterli değilim		Çok az yeterliyim		Kısmen yeterliyim		Yeterliyim		Çok yeterliyim		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Lisans			18	7,8	75	32,6	126	54,7	11	4,7	230	100
Lisansüstü			3	4,2	20	27,8	44	61,1	5	6,9	72	100
Toplam			21	7	95	31,5	170	56,3	16	5,3	302	100

$$\chi^2=1,715 \quad Sd=3 \quad p=.634$$

* Sadece bireysel psikolojik danışma yapan danışmanlar dikkate alınmıştır.

Tablo 3'teki soru 1'de görüldüğü gibi, psikolojik danışmanların bireysel psikolojik danışma uygulama dersini alırken danışman olarak uygulama yapma durumları danışmanların eğitim durumlarına göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=.034$; $p>.05$). Ancak tablo 3'te soru 1'in sonuçlarına bakıldığında hem lisans (%87) hem lisansüstü (%87,8) eğitim düzeyine sahip danışmanların büyük çoğunluğunun bireysel psikolojik danışma uygulama dersini alırken danışman olarak yaşantı geçirdikleri görülmektedir.

Tablo 3'teki soru 2'de görüldüğü gibi, psikolojik danışmanların bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin usta-çırak ilişkisi içinde dönüt alma durumları danışmanların eğitim durumlarına göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=.028$; $p>.05$). Ancak tablo 3'te soru 2'nin sonuçlarına bakıldığında hem lisans (%87) hem lisansüstü (%87,8) eğitim düzeyine sahip danışmanların çoğunluğunun bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin usta-çırak ilişkisi içinde dönüt aldıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 3'teki soru 3'te görüldüğü gibi, psikolojik danışmanların çalıştıkları kurumlarda bireysel psikolojik danışmanın gerekliliğine ilişkin görüşleri psikolojik danışmanların eğitim durumlarına göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=4,077$; $p>.05$) Bu soruda, beklenen değeri 5'ten küçük olan gözenek sayısının toplam gözenek sayısının %20'si olduğundan, "hiç gerekli değil" seçeneği "çok az gerekli" seçeneğine aktarılarak analiz edilmiştir. Ancak tablo 3'te soru 3'ün sonuçlarına bakıldığında hem lisans hem lisansüstü eğitim düzeyine sahip danışmanların çoğunluğunun çalıştıkları kurumda bireysel psikolojik danışmanın gerekli olduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 3'teki soru 4'te görüldüğü gibi, psikolojik danışmanların bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin (ders harici) herhangi bir eğitime (özel veya hizmet içi eğitim vb) katılma durumları, psikolojik danışmanların eğitim durumlarına göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur

($\chi^2=12.355$; $p<.05$). Bu anlamlı farklılığa göre lisansüstü eğitime sahip danışmanların bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin (ders harici) herhangi bir eğitimlere katılma oranları (%56,1), lisans düzeyinde eğitime sahip danışmanların oranından(%34,4) daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 3'teki soru 5'te görüldüğü gibi, psikolojik danışmanların çalıştıkları kurumda bireysel psikolojik danışma yapma durumları, psikolojik danışmanların eğitim durumlarına göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=.000$; $p>.05$). Ancak tablo 3'teki soru 5'in sonuçlarına bakıldığında hem lisans hem lisansüstü eğitim düzeyine sahip danışmanların büyük çoğunluğu çalıştıkları kurumda bireysel psikolojik danışma yaptıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 3'teki soru 6'da görüldüğü gibi, psikolojik danışmanların bireysel psikolojik danışma uygulamasında kendilerini yeterli bulmaları psikolojik danışmanların eğitim durumlarına göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=1,715$; $p>.05$). Bu soruda, beklenen değeri 5'ten küçük olan gözenek sayısının toplam gözenek sayısının %20'i olduğundan, "hiç yeterli değilim" seçeneği "çok az yeterliyim" seçeneğine aktararak analiz edilmiştir. Ancak tablo 3'teki soru 6'da hem kadın hem erkek danışmanların yarısından fazlası kendilerini bireysel danışmada yeterli gördüklerini belirtmişlerdir.

3.2.Nitel verilere ilişkin sonuçlar

Bu kısımda psikolojik danışmanların bireysel psikolojik danışmanın daha iyi yapılabilmesine ilişkin önerileri yer almaktadır. Bu önerilere ilişkin içerik analizi yapılmıştır. Öneriler ve ilgili literatür incelendiğinde dört ana tema belirlenmiştir. Bu ana temalar şunlardır: *Okul, MEB, Üniversite ve Psikolojik Danışman*. Bu ana temalara ilişkin alt temalar belirlenmiş ve her bir alt temalara ilişkin birer doğrudan alıntı (D.A.) verilmiştir.

Tablo 4. *Bireysel psikolojik danışmanın daha iyi yapılabilmesine ilişkin öneriler (Okul Ana Teması)*

	f	%
3.2.1.OKUL	230	66,9
3.2.1.1.Yöneticiler	56	24,3
3.2.1.1.1. İşbirliği	23	41,1
D.A.: PD87:"Yöneticiler bireysel psikolojik danışma uygulamalarına destek olurlarsa daha iyi sonuçlar elde edileceğine inanıyorum."		
3.2.1.1.2. Oturumları bölmemeleri	18	32,1
D.A.: PD98:"Müdür yardımcılarının derste öğrenciyle görüştüğüm zaman bunu öğrenip öğrenciyi derse hemen göndermem konusunda uyarmak için zaman zaman oturumu bölmeleri öğrenci açısından da benim açımdan da verimliliği azaltıyor."		
3.2.1.1.3. Danışan öğrenciye baskı yapmamaları	15	26,8
D.A.: PD58:" Danışma yapılan öğrenciyle konuşulan konular hakkında öğrenciye diğer öğretmen ve idareciler tarafından baskı uygulanmamalı."		
3.2.1.2.Öğretmenler	60	26,1
3.2.1.2.1 İşbirliği	21	35
D.A.: PD266: "Öğretmenler öğrenciler hakkında rehber öğretmenlerle sürekli ve sağlıklı bir iletişim içinde olurlarsa öğrencinin bireysel psikolojik danışmadan daha çok fayda sağlayabilirler."		
3.2.1.2.2. Oturumları bölmemeleri	17	28,3
D.A.: PD63: "Kapıya uyarı yazısı asmama rağmen öğretmenlerin ikide bir odaya girmesi öğrenciyle yaptığım danışma oturumlarını bölmekte ve bu durumdan öğrenci de ben de rahatsızlık duymaktayız. Bu soruna çözüm bulunmalı:"		
3.2.1.2.3. Danışan öğrenciye baskı yapmamaları	12	20
D.A.: PD12: "Danışan öğrencilere bazı öğretmenlerin tavır almaları öğrenciyi danışmaya gelmekten soğutmaktadır. Öğretmenlerin bu tutumları değiştirilmesi sağlanabilir."		
3.2.1.2.4. Rehberlik servisini yermemeleri	10	16,7
D.A.: PD134:"Öğretmenler, olup olmadık yerde rehberlik servislerinin gereksiz olduğunu söylememeleri gerekmektedir."		
3.2.1.3.Veliler	16	7
3.2.1.3.1. İşbirliği	9	56,3
D.A.: PD356: "Okul idaresi, öğrenci veli işbirliği olmalı mutlaka."		
3.2.1.3.2. Deli işi anlayışların değiştirilmesi	7	43,8
D.A.: PD209: "Okulumda bir tane daha rehber öğretmen lazım özellikle bayan olmalı, yöneticiler anlayışlı olmalı, veliler bu konuya duyarlı olmalı deli işi olarak algılanmamalı."		
3.2.1.4.Rehberlik Servisi	50	21,7

3.2.1.4.1. Depo olarak kullanılmaması	9	18
D.A.: PD14: "Odamızın daha kullanışlı olması lazım, depo gibi kullanılmamalı, yönetim anlayışlı olmalı."		
3.2.1.4.2. Tek odada birden fazla danışman bulunması	9	18
D.A.: PD17: "Rehber öğretmenlerin eğitimi yetersiz bu giderilmeli, danışma önemi ayrıca belirtilmeli, oda sıkıntısı giderilmeli, aynı odada iki rehber öğretmen olmaz."		
3.2.1.4.3. Fiziki koşulların iyileştirilmesi	11	22
D.A.: PD133: "Bence öğrencilere buraya gelmeden önce yardım edilmeli, testi kırılmadan önce yani. Okullardaki fiziki altyapı daha uygun olabilir."		
3.2.1.4.4. Rehberlik odasının dışında başka bir odanın tahsisi	4	8
D.A.: PD164: "Rehberlik servislerinin görüşmeler için uygun hale getirilmesi önemlidir. (özel görüşme odalarının olması)."		
3.2.1.4.5. Yönetici katında olmaması	9	18
D.A.: PD196: "Rehberlik odası idarecilerin katında olduğu zaman öğrenci kendini göz hapsinde gibi hissedip odaya gelmeye çekiniyor. Ben de öğrencilerle konuşmak için bahçeye çıkmak zorunda kalıyorum."		
3.2.1.4.6. Öğrenci katında olmaması	7	14
D.A.: PD175: "Rehberlik odası öğrencilerin bulunduğu katta olduğu zaman öğrenciler arkadaşlarından çekindikleri için rehberlik servisine gelemiyorlar. Ayrıca çok gürültü olduğu için sağlıklı iletişim ortamı olmuyor."		
3.2.1.4.7. İşlevlerin Tanıtılması	1	2
D.A.: PD117: "Rehber öğretmen sayısı daha fazla olmalı, öğrencilere öncelikle rehberlik servisi ve işlevleri tanıtılmalı, rehber öğretmen sayısı en az iki olmalı ve farklı cinsiyette olmalılar."		
3.2.1.5. Evrak islerinin azaltılması	32	13,9
D.A.: PD216: "Evrak isinin azaltılması"		
3.2.1.6. Zaman sorununun çözülmesi	16	7
D.A.: PD112: "Zaman sıkıntısı var ve su an bakmam gereken öğrenci dolu haftada ancak 3 öğrenciye bakabiliyorum. Danışman sayısı artmalı ve alan dışı atama durmalı çünkü kişiler ben danışma yapamam diyor. Bence bunlar okullarda rehberlik servilerinin evrak işlerini yapmalı."		
3.2.1.6.1. Sadece danışma için en az 1 günün ayrılması	2	12
D.A.: PD144: "Evrak yükü azaltılmalı, zaman çok önemli haftada en az bir gün okullarda sadece danışmaya ayrılmalı ve kimse size karışmamalı. Okullarda danışman sayısı artmalı. Lisans eğitimi daha kaliteli olmalı."		

Okul ana temasına ilişkin öneriler incelendiğinde psikolojik danışmanların %66,9'unun bu temaya vurgu yaptığı görülmektedir. Psikolojik danışmanların en çok vurgu yaptığı tema olan okul ana teması yöneticiler, öğretmenler, veliler, rehberlik servisi, işlevlerin tanıtılması, evrak islerinin azaltılması, zaman sorununun çözülmesi alt temalarından oluşmaktadır.

Tablo 5. Bireysel psikolojik danışmanın daha iyi yapılabilmesine ilişkin öneriler (MEB Ana Teması)

	f	%
3.2.2. MEB	71	20,6
3.2.2.1. Meslek yasaunun çıkması	13	18,3
3.2.2.1.1. Görev tanımının net biçimde yapılması	5	38,5
D.A.: PD258: "Psikolojik danışmanların çalışma şartları ve görev tanımlarının daha net bir hale getirilmesi."		
3.2.2.1.2. Alan dışı atamaların sonlandırılması	8	61,5
D.A.: PD22: "Okullarda rehber öğretmen sayısı artmalı, alan dışı atama olmamalı çünkü danışmayı bilmiyorlar. Velilerden anlayış bekliyoruz tehdit değil."		
3.2.2.2. Hizmet içi eğitim	14	19,7
D.A.: PD30: "Hizmet içi eğitim çalışmalarına ağırlık verilmeli."		
3.2.2.3. Görevlendirmenin sonlandırılması	21	29,6
D.A.: PD123: "Görevlendirmeler kaldırılırsa herkes kendi okulunda daha verimli olur."		
3.2.2.4. RAM'lara süpervizör atanması	3	4,2
D.A.: PD72: "RAM'larda süpervizyon olarak görev yapan (sadece bu işi yapan) bir danışman olursa ihtiyaç duyduğumuzda yardım alabiliriz."		
3.2.2.5. Danışma için hafta sonu okulların açık olması	1	1,4
D.A.: PD137: "Danışma için özel zamanlar ayarlanmalı, gerekirse hafta sonu da okul açık olsun. Yönetim destek olmalı en azından, rehber öğretmen sayısı artmalı."		
3.2.2.6. Okullara uygun danışma modellerinin oluşturulması	6	8,5
D.A.: PD35: "Üniversitede uygulama sayısı ve konu çeşidi artmalı, lisanstaki gibi uzun danışma oturumları okulda olmuyor. Okullara buna göre danışmalar ayarlanmalı."		
3.2.2.7. Danışma ile ders saatlerinin çakışmasının önlenmesi	13	18,3

D.A.: PD16: "Okul desteklemeli, dersle çakışması engellenmeli, velileri bu konuda daha önceden bilgilendirmeli, evrak isı azaltılsın."

MEB ana temasına ilişkin öneriler incelendiğinde psikolojik danışmanların %20,6'sının bu ana temaya vurgu yaptığı görülmektedir. Psikolojik danışmanların vurgu yaptığı ana temalardan biri olan MEB ana temasının meslek yasasının çıkması, hizmet içi eğitim, görevlendirmenin sonlandırılması, RAM'lara süpervizör atanması, danışma için hafta sonu okulların açık olması, okullara uygun danışma modellerinin oluşturulması, danışma ile ders saatlerinin çakışmasının önlenmesi alt temalarına ayrıldığı belirlenmiştir.

Tablo 6. Bireysel psikolojik danışmanın daha iyi yapılabilmesine ilişkin öneriler (Üniversite Ana Teması)

	f	%
3.2.3. Üniversite	184	53,4
3.2.3.1. Lisans eğitiminin kalitesinin artırılması	37	20,1
D.A.: PD336: "Lisans ve yüksek lisanstaki dersler belirli standartlara sahip olmalı ve daha ciddi yürütülmeli."		
3.2.3.2. Danışman adaylarının kendine özgü danışma tarzı geliştirmelerine yardım		
D.A.: PD3: "Kişilerin kendine özgü danışma tarzı geliştirmelerine yardımcı olunmalı."	11	5,9
3.2.3.3 Kültüre uygun kuram geliştirme		
D.A.: PD111: "Danışma kesinlikle doğal olmalıdır. Danışanın kültürel yapısını, sosyoekonomik yapısını, aile yapısını iyi öğrenmek gerekir. Buna uygun yaklaşım geliştirilebilir. Samimiyetimizi danışana çok iyi hissettirerek bize güvenip inanması sağlayarak verimli bir bireysel görüşme yapılabilir."	9	4,8
3.2.3.4. Mezunların takibi		
D.A.: PD26: "Yeni yaklaşımlardan haberdar olmak için mezunlara eğitim imkanları sağlanmalıdır. Üniversiteler mezun ettikleri öğrencilere bültenlerle ulaşıp yenilikler hakkında bilgilendirme yapabilir, ya da üniversite ilde veya çevre illeri kapsayan ücretsiz eğitim vermelidir."	5	2,7
3.2.3.5. Uygulama	122	66,3
3.2.3.5.1. Farklı gelişim dönemindekilere uygulama		
D.A.: PD100: "Farklı yaş grubundaki danışanlarla danışma yapılmalı (yetişkinler, yaşlılar gibi)."	14	11,4
3.2.3.5.2. Farklı konularda çalışma		
D.A.: PD77: "Farklı tarzda problemi olan bireylerle danışma yapılmalı."	12	9,8
3.2.3.5.3. Aynalı odada eğitim		
D.A.: PD185: "Bence lisans eğitimlerinde daha fazla uygulama yapılmalı ama başka yerde yapıp hocaya göstererek değil çünkü bazı arkadaşlarımı biliyorum tanıdığı adamları yapıyor. Aynalı odada uygulama şart, bence sadece okullar değil hastane, huzurevi, cezaevi gibi kurumlarda da danışma yapılmalı."	57	46,7
3.2.3.5.4. Farklı kurumlarda staj yapma		
D.A.: PD104: "Sadece okullarda değil diğer kurumlarda huzurevi, cezaevi vb yerlerde de danışma yapılmalı."	7	5,7
3.2.3.5.5. Süpervizyonun etkili yapılması		
D.A.: PD349: "Lisans eğitimi sırasında uygulamalar daha fazla olursa ve süpervizyon alırsa bireysel psikolojik danışmanın daha iyi şekilde uygulanacağına inanıyorum."	32	26,2

Üniversite ana temasına ilişkin öneriler incelendiğinde psikolojik danışmanların %53,4'ünün bu ana temaya vurgu yaptığı görülmektedir. Psikolojik danışmanların en çok vurgu yaptığı ana temalardan biri olan üniversite ana temasının lisans eğitiminin kalitesinin artırılması, danışman adaylarının kendine özgü danışma tarzı geliştirmesine yardım, kültüre uygun kuram geliştirme, mezunların takibi, uygulama alt temalarına ayrıldığı belirlenmiştir.

Tablo 7. Bireysel psikolojik danışmanın daha iyi yapılabilmesine ilişkin öneriler (Psikolojik Danışman Ana Teması)

	f	%
3.2.4. Psikolojik Danışman	162	47,1
3.2.4.1. Danışman sayısı artmalı	65	40,1
D.A.: PD18: "Danışman sayısı daha artmalı, MEB hizmet içi eğitim vermeli ve bunu hem maddi hem manevi olarak desteklemeli, okul yardımcı olmalı bütün personel. Rehberlik servisinin önemi anlatılmalı."		
3.2.4.2. Yenilikleri takip	9	5,6

D.A.: PD42: "Kişinin kendisini iyi yetiştirmesi gerektiğine inanıyorum. Yayınlanmış kitap ve makaleler okuyarak bilgi edinilebilir. Alanında uzman kişiler özellikle alan dışı çalışan rehber öğretmenlere bilgilerini aktarabilir."		
3.2.4.3. Danışmaya ilişkin kavram yanılguları	12	7,4
D.A.: PD206: "Oda sıkıntısı giderilmeli, bide bazı rehber öğretmenlere de dahil olmak üzere psikolojik danışmanın sohbet olmadığı öğretilmeli."		
3.2.4.4. Önleyici yaklaşımın tercih edilmesi	9	5,6
D.A.: PD133: "Bence öğrencilere buraya gelmeden önce yardım edilmeli, testi kurulmadan önce yani. Okullardaki fiziki altyapı uygun olabilir. Daha aktif olabilmek için yönetim ve MEM rehber öğretmenlere daha az bürokratik iş yaptırılmalı."		
3.2.4.5. Çözüm odaklı kısa terapilerin tercih edilmesi	17	10,5
D.A.: PD193: "Bence okullarda hem kısa süreli hem de çözüm odaklı terapiler kullanılmalı."		
3.2.4.6. Haftalık plan yapmaları	5	3,1
D.A.: PD93: "Rehber öğretmenler çalışma saatlerini, danışma-görüşme saatlerini haftalık olarak planlayıp odalarının kapılarına assınlar."		
3.2.4.7. Yeni atanana eğitimi verilmesi	9	5,6
D.A.: PD240: "Üniversitelerde bu konuda daha fazla ve daha yeterli eğitim verilmesi ve göreve ilk başlandığı sıralarda daha deneyimli danışmanlar yetiştirilmesi görüşümdedir."		
3.2.4.8. Bulunulan kültürün tanınması	12	7,4
D.A.: PD234: "Bence batıların yaptığı şeyleri uygulamak gereksiz bence kültürümüze uygun şeyler yapmalıyız."		
3.2.4.9. Etik kurallara uyulması	24	14,8
D.A.: PD281: "Bol kitap okunmalı, tıkanıdığımız durumlarda daha tecrübeli kişilerden fikir alınmalı, etik kurallara harfiyen uyulmalıdır."		

Psikolojik danışman ana temasına ilişkin öneriler incelendiğinde psikolojik danışmanların %47,1'inin bu ana temaya vurgu yaptığı görülmektedir. Psikolojik danışmanların en çok vurgu yaptığı ana temalardan biri olan psikolojik danışman ana temasının danışman sayısı artmalı, yenilikleri takip, danışmaya ilişkin kavram yanılguları, önleyici yaklaşımın tercih edilmesi, çözüm odaklı kısa terapilerin tercih edilmesi, haftalık plan yapmaları, yeni atanana eğitimi verilmesi, bulunulan kültürün tanınması, etik kurallara uyulması alt temalarına ayrıldığı belirlenmiştir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Psikolojik danışmanların danışman olarak yaşantı geçirmeleri, cinsiyet, eğitim durumu ve meslekte çalışma süresi değişkenlerine göre incelendiğinde psikolojik danışmanların büyük çoğunluğunun "danışman" olarak yaşantı geçirdikleri ortaya çıkmıştır. Ancak yaklaşık %13'nün danışman olarak yaşantı geçirmemiş olması dikkat çekici bir bulgudur. Bu bulguların yanı sıra danışmanların bireysel psikolojik danışmanın daha iyi yapılabilmesine ilişkin önerilerinde yer alan üniversite ana temasındaki alt temalardan en çok vurgu yapılan alt tema uygulama alt teması olmuştur. Bu alt temada danışmanlar, bireysel psikolojik danışmanın sadece belirli konularda, belirli gruplarla veya belirli kurumlarda yapılmaması gerektiğini bunun yerine farklı konularda, farklı gelişim dönemindeki bireylerle ve farklı kurumlarda da uygulama yapılması gerektiğini vurgulamışlardır. Owen-Korkut, Acar, Haskan ve Kızıldağ (2011), yapmış oldukları çalışmada psikolojik danışmanlar, alınan kuramsal ve uygulamalı derslere ilişkin geribildirimlerde uygulama yetersizliğini vurgulamışlardır. Hamamcı, Murat ve Çoban (2004) ise yapmış oldukları çalışmada, psikolojik danışmanlar üniversite sırasında aldıkları eğitimin daha çok teoriye yönelik olması ve pratiğe yönelik eğitim almamaktan dolayı sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bu sebepten dolayı uygulamaya yönelik eğitim programlarına ihtiyaçları olduğunu vurgulamışlardır.

Psikolojik danışmanların usta-çırak ilişkisi içinde dönüt almaları, cinsiyet, meslekte çalışma süresi ve eğitim durumu değişkenlerine göre incelendiğinde psikolojik danışmanların çoğunluğunun usta-çırak ilişkisi içinde dönüt aldıkları ortaya çıkmıştır. Psikolojik danışmanların uygulamaya ilişkin olarak usta-çırak ilişkisi içinde dönüt almaları, meslekte çalışma sürelerine göre incelendiğinde anlamlı farklılık bulunmuştur. 1-10 yıllık olan psikolojik danışmanların, 11 yıl ve üstü olanlara göre daha yüksek oranda usta-çırak ilişkisi içinde dönüt aldıkları ortaya çıkmıştır. Bu bulguların yanı sıra danışmanların bireysel psikolojik danışmanın daha iyi yapılabilmesine ilişkin önerilerinde bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin süpervizyonun etkili yapılması üzerine vurgu yapmışlardır. Ayrıca bazı danışmanların Rehberlik Araştırma Merkezlerine (RAM) yardım alabilecekleri süpervizör danışmanların bulunması önerisinde bulunmuşlardır. Cashwell ve Dooley

(2001), danışman yetkinliği ile ilgili olarak ana ilkeler konusunda klinik süpervizyon alıp almamanın danışman yetkinliğini nasıl etkilediğini değerlendirmek amacıyla bir araştırma yapmışlardır. Araştırmanın sonucuna göre klinik süpervizyon alan danışmanların almayanlara oranla daha yüksek bir yetkinlik beklentisine sahip oldukları tespit edilmiştir. Tanıkyan (2008) yapmış olduğu çalışmada ruh sağlığı hizmeti veren (psikolog, psikolojik danışman ve psikiyatrist) bireylerin süpervizyon alma durumları incelendiğinde, ruh sağlığı hizmeti verenlerin %58,5'inin süpervizyon almadıkları ortaya çıkmıştır. Anjel ve Özkan (2009), psikolojik danışmanlarla yaptıkları çalışmada 371 katılımcıdan % 45,6'sının eğitimleri sırasında süpervizyon aldıklarını, % 54,2'sininse hiç süpervizyon almadıklarını belirlemiştir. Owen-Korkut ve ark. (2011), yaptıkları çalışmada psikolojik danışmanlar, alınan kuramsal ve uygulamalı derslere ilişkin geribildirimlerde süpervizyon eksikliğini vurgulamışlardır. Özyürek (2009), Türkiye'deki üniversitelerde psikolojik danışma ve rehberlik eğitimi alan öğrencilerin okullarda yaptıkları uygulamalarda sağlanan olanaklar, uygulama süresi ve süpervizyon (yapı ve geribildirim) çalışmaları bakımından incelemiştir. Araştırmanın sonucunda, okullarda yapılan uygulamalar için önemli bir orandaki öğrencinin yeterli sürede ve düzenli biçimde bireysel ya da grup süpervizyonu alamadığını, grup süpervizyonlarının deneyimsiz öğretim elemanları tarafından sunulduğunu ve kalabalık öğrenci gruplarıyla yapıldığını ortaya çıkartmıştır. Araştırmada elde edilen sonuca göre danışmanların çoğunluğu usta-çırak ilişkisi içinde dönüt aldıklarını ifade etmekle beraber ülkemizde yapılan çalışmalarda genel olarak süpervizyonun eksikliği ve yetersizliği ön plana çıkmaktadır (Owen-Korkut ve ark., 2011; Güngör, 2010; Özyürek, 2009; Tanıkyan, 2008).

Psikolojik danışmanların bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin (ders harici) herhangi bir eğitime (özel veya hizmet içi eğitim vb) katılma durumları cinsiyet, meslekte çalışma süresi ve eğitim durumu değişkenlerine göre incelendiğinde cinsiyet ve eğitim durumları değişkenlerine göre anlamlı farklılık bulunmuştur. Buna göre erkek psikolojik danışmanların bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin eğitimlere katılma oranları, kadın psikolojik danışmanların katılma oranlarından daha fazladır. Eğitim durumuna göre ise lisansüstü eğitime sahip danışmanların bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin (ders harici) herhangi bir eğitime katılma oranları, lisans düzeyinde eğitime sahip danışmanların oranından daha fazla olduğu görülmektedir. Ancak genel olarak psikolojik danışmanların çoğunluğunun herhangi bir eğitime katılmadıkları görülmektedir. Bunun yanında kadın danışmanların eğitimlere daha az katıldıkları görülmektedir. Kadın danışmanların eğitimlere daha az katılmasının nedenleri arasında evli olmaları, çocuk sahibi olmaları, zaman sorunlarının olması gibi etkenler düşünülebilir. Bu bulguların yanı sıra danışmanların bireysel psikolojik danışmanın daha iyi yapılabilmesine ilişkin önerilerinde yeni atanan danışmanlara danışma konusunda eğitimler verilmesi, MEB'in hizmet içi eğitimler düzenlemesi, üniversitelerin ilgili alanındaki akademisyenler tarafından ücretsiz eğitim verilmesi yer almaktadır. Tanıkyan (2008) yapmış olduğu çalışmada ruh sağlığı hizmeti veren (psikolog, psikolojik danışman ve psikiyatrist) bireylerin mesleki anlamda ek eğitim alıp almadıkları incelenmiş ve %58,5'inin ek eğitim almadıkları ortaya çıkmıştır. Hamamcı, Oskargil-Göktepe ve İnanç'ın (2004) yapmış oldukları çalışmada ise danışmanların kendilerini geliştirmeleri, cinsiyete göre incelendiğinde kadın danışmanların erkek danışmanlara göre daha fazla çabaladığı bulunmuştur. Araştırmalar danışma becerilerinin eğitim yoluyla geliştirilerek daha etkin hale getirilebileceğini ortaya koymaktadır (Balci, 1996; Roffers, Cooper ve Sultanoff, 1988; Sharpley ve Ridgway, 1991).

Psikolojik danışmanların çalıştıkları kurumda bireysel psikolojik danışma yapmaları, cinsiyet, meslekte çalışma süresi ve eğitim durumu değişkenlerine göre incelendiğinde, psikolojik danışmanların büyük çoğunluğunun çalıştıkları kurumda bireysel psikolojik danışma yaptıkları ortaya çıkmıştır. Ayrıca elde edilen diğer bulguda psikolojik danışmanların çoğunluğunun çalıştıkları kurumlarda bireysel psikolojik danışmanın gerekliliğini vurguladıkları görülmektedir. Uz Baş ve Siyez (2005) 166 psikolojik danışmanla yaptıkları çalışmada, danışmanların %91'inin bireysel psikolojik danışma yaptığı ortaya çıkmıştır. Hatipoğlu'nun (2010) yapmış olduğu çalışmada, ilköğretimde ve ortaöğretimde çalışan danışmanların psikolojik danışma uygulamalarında en fazla uyguladıkları danışma türü bireysel psikolojik danışma olduğu belirlenmiştir. Terzi, Ergüner-Tekinalp ve Leuwerke (2011), yapmış oldukları çalışmada, araştırmaya katılan psikolojik danışmanların %34'ünün bireysel psikolojik danışma hizmeti verdiği belirlenmiştir. Fitch ve Marshall (2004) yaptıkları çalışmada ise, örnekleme oluşturan psikolojik danışmanların "psikolojik danışma yapma" görevi dışında "diğer görevler" bölümüne gün içinde daha fazla zaman ayırdıklarının belirtilmesidir. Elde edilen sonuçlar ile ilgili alanyazında genel olarak psikolojik danışmanların bireysel psikolojik danışma yaptıkları görülmektedir. Araştırmada bireysel psikolojik danışmanın uygulanma oranının yüksek olması, bireysel psikolojik danışmanın uygulanmasına ilişkin sorunların giderildiği anlamına gelmemektedir. Psikolojik danışmanların bireysel

psikolojik danışmanın daha iyi yapılabilmesine ilişkin önerileri dikkate alındığında özellikle çalıştıkları kurum olan okullarda birçok sorunla karşılaştıkları görülmektedir. Psikolojik danışmanlar, okullarda yöneticiler ve öğretmenlerin rehberlik servisleriyle işbirliği içinde olmalarını, danışma oturumlarını bölmemelerini ve danışan öğrencilere baskı yapmamaları gerektiğini vurgulamışlardır. Ayrıca psikolojik danışmanlar, velilerin de rehberlik servisiyle işbirliği içinde olmaları gerektiğini ve rehberlik servisine ilişkin bakış açılarının olumlu olması gerektiğini vurgulamışlardır. Danışmanlar rehberlik servislerinin fiziki anlamda uygun olması, evrak işlerinin azaltılması, zaman sorununun çözülmesi gibi önerilerini belirtmişlerdir. Danışmanlar bu önerilerden farklı olarak haftanın belli günlerinde başka okullara görevlendirilmemeleri gerektiğini, RAM'larda bireysel psikolojik danışmada yardımcı olabilecek süpervizör danışmanların var olması gerektiğini, okulların danışma için hafta sonları da açık olabileceğini, danışman sayılarının artması gerektiğini, alan dışı atamaların yapılmaması gerektiğini vurgulamışlardır. Yenilikleri takip etmek, yeni danışma yaklaşımlarını öğrenmek, uygulamak, içinde bulunulan kültürü tanımak gibi önerileri de yer almaktadır.

Psikolojik danışmanlardan bireysel psikolojik danışma yapan danışmanların yeterlik algıları, cinsiyet, meslekte çalışma süresi ve eğitim durumu değişkenlerine göre incelendiğinde, psikolojik danışmanların çoğunluğu kendisini bireysel psikolojik danışma yapmada yeterli algıladığı ortaya çıkmıştır. Gündüz ve Çelikkaleli (2009), okul psikolojik danışmanlarında mesleki yetkinlik inancını araştırmış; kadın psikolojik danışmanların erkek psikolojik danışmanlara göre kendilerini daha yetkin gördükleri sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca hizmet süresi bir bakıma deneyimi daha fazla olan okul psikolojik danışmanlarının deneyimi daha az olan okul psikolojik danışmanlarına göre mesleki yetkinlik inançlarının daha yüksek olduğu ortaya konulmuştur. Hamamcı, Murat ve Esen-Çoban (2004) yapmış oldukları çalışmada danışmanların, kendilerini mesleki olarak yeterli gördüklerini bulmuşlardır. Diğer bir çalışma da ise İkiz (2010), psikolojik danışmanların %40.9'u kendisini bir danışman olarak yeterli, %46,6'sı ise çok yeterli olduklarını belirtmişlerdir. Pişkin (1989)'in yapmış olduğu çalışmada, danışmanların bireyi tanıma ve psikolojik danışmayı asli görevlerden saymaları ve sadece psikolojik danışma hizmetini yerine getirmede kendilerini yetersiz hissetmemeleri ise çalışmasının en önemli bulgusudur. Nazlı'nın (2007) 11 psikolojik danışmanla yapmış olduğu nitel çalışmasında ise, araştırmaya katılan psikolojik danışmanların kendilerini psikolojik danışmada yetersiz gördükleri ortaya çıkmıştır.

5.Öneriler

Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda yapılan öneriler şöyledir:

- 1.MEB, süpervizyon olanaklarını okullardaki psikolojik danışmanlar için de hayata geçirebilir. MEB, bu konuda RAM'lara uzman danışmanlar atayarak veya üniversitelerle işbirliği yaparak süpervizyonu aktif hale getirebilir.
- 2.Bireysel psikolojik danışma uygulamalarında, öğrencilere farklı gelişim dönemindeki bireylerle danışma yapma olanağı sağlanarak öğrencilerin deneyime ilişkin yaşantıları zenginleştirilebilir.
- 3.Mezuniyet sonrası psikolojik danışmanlara bireysel psikolojik danışma uygulamalarına ilişkin hizmet içi eğitim, kurs gibi eğitimler verilebilir.
- 4.Rehberlik servislerine ilişkin olumsuz algıyı ortadan kaldırmak ve servisin işlevleri hakkında farkındalık oluşturmak için etkinlikler yapılabilir.

KAYNAKÇA/REFERENCES

- Anjel, M. & Özkan, R. (2009). Türkiye'de PDR alanında gözetim: Bir durum saptaması <http://www.yoret.org.tr/Bilgi.asp> 4 Temmuz 2012 tarihinde indirildi.
- Aydemir-Sevim, S. & Hamamcı, Z. (1999). Psikolojik danışmanların mesleki doyumları ile mesleki yeterlilikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 12, 39-46.
- Balcı, S. (1996). *Danışma becerileri eğitiminin üniversite öğrencilerinin iletişim beceri düzeyine etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, 19 Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Büyükköztürk, Ş.(2008). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem AYayıncılık
- Cashwell, T. H. & Dooley, K. (2001).The Impact of supervision on counselor self-efficacy, *The Journal of Supervision in Psychotherapy and Mental Health*, 20(1) 39-47.
- Cormier, S. (1990). Systematic training of graduate-level counselors: A reaction. *The Counseling Psychologist*, 18:446-454,

- Council for Accreditation of Counseling and Related Educational Programs (2009). *2009 Standards. Alexandria: Council for Accreditation of Counseling and Related Educational Programs*
- Dye, H.A. & Borders, L.D.(1990).Counseling supervisors: Standars for preparation and practice. *Journal of Counseling and Development*,69,27-29.
- Fitch, T. J., and Marshall, J.L. (2004). What counselors do in high-achieving schools: A study on the role of the school counselor?, *Professional School Counseling*, 7,3,172.
- Güngör, Z. (2010).*Okul psikolojik danışmanları ile öğretim elemanlarının mesleğe ilişkin bazı konulardaki algılarının incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Gibson, R.L. & Mitchell, M.H.(1981). *Introduction to guidance*. New York: Macmillan Publishing Co.
- Gündüz, B. & Çelikkaleli, Ö. (2009). Okul psikolojik danışmanlarında mesleki yetkinlik inancı. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*,5(1),119-133.
- Hamamcı, Z., Murat, M., & Çoban, A. (2004, 6-9 Temmuz). *Gaziantep'teki okullarda çalışan psikolojik danışmanların mesleki sorunlarının incelenmesi*. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayında sunuldu, Malatya.
- Hamamcı, Z., Oskargil-Göktepe, E., & İnanç, N. (2004, 6-9 Temmuz). *Okullarda çalışan psikolojik danışmanların mesleki yönden kendilerini geliştirmeleri ve mesleki doyumları ile ilişkisinin incelenmesi*, XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayında sunuldu, Malatya.
- Hatipoğlu, H. (2010). *Okullarda yürütülen psikolojik danışma ve rehberlik uygulamalarının belirlenmesi ve bazı değişkenler açısından incelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- İkiz, F.E.(2010). Psikolojik danışmanların tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, 2, 25-43.
- Kepeçoğlu, M. (1981). *Temel eğitimde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini düzenlenmesine ilişkin bazı esaslar temel eğitim sorunları*. Ankara: Türk Eğitim Derneği,121-124.
- Kuzgun, Y. (1997). *Rehberlik ve psikolojik danışma*. (Besinci baskı). Ankara: ÖSYM Yayınları.
- Kuzgun, Y. (2000). *Meslek danışmanlığı uygulamalar-kuramlar*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Leech, N.L. & Onwuegbuzie, A.J. (2007). A Typology Of Mixed Methods Research Designs. *Quality & Quantity. International Journal of Methodology*, 43, 265-275.
- Nazlı, S. (2007). Psikolojik danışmanların değişen rollerini algılayışları. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*,10,18,1-17.
- Owen-Korkut, F., Acar, T., Haskan, Ö., & Kızıldağ, S.(2011,3-5 Ekim). *Psikolojik danışma ve rehberlik programlarının mezunlar tarafından değerlendirilmesi*. XI. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi'nde sunuldu, İzmir.
- Özguven, İ.E. (1990). Ülkemizde psikolojik danışma ve rehberlik faaliyetlerinin dünü ve bugünü. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*,1, 4-15.
- Özyürek, R. (2009). Okullarda psikolojik danışma ve rehberlik uygulamaları ve öğrencilere sağlanan süpervizyon olanakları: Ulusal bir tarama çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*,32, 54-63.
- Özyürek, R. ve Kılıç-Atıcı, M. (2002). Üniversite öğrencilerinin meslek seçimi kararlarında kendilerine yardım eden kaynakların belirlenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 17, 33-42.
- Pişkin, M. (1989). *Orta dereceli okullarda görevli, yönetici, öğretmen ve danışmanların ideal ve gerçek danışmanlık görev algıları*.Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Roffers, T., Cooper, A.B.B., & Sultanoff, S.M. (1988). Can counselor trainees apply their skills in actual client interviews?, *Journal Of Counseling And Development*.(abstracts) 66, 385-385.
- Sharpley, F.C. & Ridgway, R.I. (1991). The relevance of previous knowledge of psychology to training in basic counseling skills. *Counselor Education And Supervision*, 19,3,298-306.
- Swank, J.M. (2010). *Assessing the psychometric properties of the counseling competencies scale: A measure of counseling skills, dispositions, and behaviors*, Unpublished dissertation, University of Central Florida,Orlando, Florida.
- Tanıkyan, A. (2008). *Ruh sağlığı alanında hizmet verenlerin çalışma ortamlarındaki tükenmişlik düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Terzi, S., Ergüner-Tekinalp, B., & Leuwerke, W. (2011). Psikolojik danışmanların okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri modeline dayalı olarak geliştirilen kapsamlı psikolojik danışma ve rehberlik programını değerlendirmeleri. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*,1, 1,51-60.

- Uz Bas, A. & Siyez, D.M.(2005, 21-23 Eylül). *Okul psikolojik danışmanlarının psikolojik danışma ve rehberlik uygulamalarına yönelik yaklaşımlarının çeşitli değişkenlere göre değerlendirilmesi*. VIII.Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresinde sunuldu, İstanbul.
- Voltan-Acar, N. (2001). *Grupla psikolojik danışma ilke ve teknikleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Whiston, S.C. & Coker, J.K. (2000).Reconstructing clinical training: Implications from research. *Counselor Education & Supervision*, 39(4),228-253.
- Yıldırım, T. (2010). *Psikolojik danışmadan önceki oturum: Dinamik anamnez alma ve karar verme*, III. Uygulamalı Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Çalıştay, Bildiri ve Poster Sunum Özetleri Kitabı, Ankara.

İletişim/Correspondence

Arş.Gör. Mustafa PAMUK
mustafapamuk@firat.edu.tr

Doç. Dr. Taşkın YILDIRIM
taskin.yildirim@inonu.edu.tr